

Dekolonisatie van de Surinaamse geschiedschrijving Antwoord aan Ramsoedh en Hassankhan

Sandew Hira

6 februari 2014

Inleiding

Van 15-17 oktober 2012 organiseerden Maurits Hassankhan, Jerry Egger en Eric Jagdew een conferentie getiteld *Geschiedschrijving van Suriname*. In december 2013 kwam een tweedelige bundel uit met bijdragen van de deelnemers aan de conferentie.¹ In deze bespreking behandelen we twee bijdragen die de discussie met mij aangaan over dekolonisatie van de Surinaamse geschiedschrijving, die van Hans Ramsoedh en Maurits Hassankhan.

Wat is dekolonisatie van de geschiedschrijving volgens DTM?

Voordat ik de opvattingen van Ramsoedh en Hassankhan bespreek lijkt het me goed om nog eens uit te leggen wat dekolonisatie van de geschiedschrijving inhoudt volgens het raamwerk van *Decolonizing The Mind*, dat ik heb ontwikkeld.

Eerst de basisdefinitief: dekolonisatie van de geschiedschrijving houdt in dat kennis geproduceerd wordt over de geschiedenis vanuit een dekoloniaal perspectief. Een dekoloniaal perspectief is een perspectief dat kolonialisme beschouwd als een misdaad en dus de legitimiteit van het kolonialisme aanvecht.

Het dekoloniale perspectief is onderdeel van de geestelijke dimensie van het kolonialisme.

In DTM onderscheiden we vijf dimensies van het kolonialisme:

- De geografische dimensie: het ontstaan van een globaal systeem van onderdrukking en uitbuiten met onderlinge

concurrentie tussen de misdadigers om land te stelen die aan anderen toebehoort.

- De economische dimensie: de inrichting van een wereldeconomie waarin de welvaart van de kolonisator wordt gevoed vanuit de uitbuiting van de gekoloniseerde.
- De sociale dimensie: de inrichting van sociale verhoudingen op basis van scheidslijnen naar ras, etniciteit en sekse.
- De politieke dimensie: de inrichting van een bestuur dat zorg moet dragen voor het in stand houden van de koloniale verhouding (bestuurlijk systeem, rechtssysteem, geweldsapparaat).
- De geestelijke dimensie: de productie en distributie van kennis die koloniale verhoudingen moet legitimeren o.a. via de koppeling van kolonisator en gekoloniseerde aan het begrippenpaar superieur en inferieur. De door de kolonisator geproduceerde kennis in de vorm van 'wetenschap' wordt vanuit DTM bekritiseerd als 'ideologie' in plaats van 'wetenschap'. Wetenschap zoekt de waarheid. Ideologie wil de waarheid verhullen ter rechtvaardiging van het kolonialisme.

Vanuit dit raamwerk wordt de dekolonisatie van de geschiedschrijving beschouwd als een proces van bevrijding van 'mental slavery'. Dekolonisatie van de geschiedschrijving houdt dus in de ontwikkeling van het gedekoloniseerde perspectief. Wat houdt dit in?

Ten eerste, de ontwikkeling van kritiek op koloniale geschiedschrijving. Dekolonisatie is onmogelijk zonder strijd, in dit geval intellectuele strijd tegen mental slavery. Die strijd houdt in dat er een systematische kritiek wordt ontwikkeld op het ideologische karakter

¹ Hassankhan, M., Egger, J. en Jagdew, E. (2013): *Verkenningen in de historiografie van Suriname. Van koloniale geschiedenis van geschiedenis van het volk*. Anton de Kom Universiteit van Suriname. Paramaribo. Twee delen.

van de koloniale wetenschappen met name de koloniale geschiedschrijving. De koloniale geschiedschrijving wordt bekritiseerd op basis van feiten, logica en theorie. Een voorbeeld van deze kritiek voor de Nederlandse koloniale geschiedenis heb ik gegeven in mijn essay *Decolonizing The Mind*, de kritiek op de NTR-serie over slavernij en de serie *Als witte mensen zwarte geschiedenis schrijven*.² Wie denkt dat je geschiedschrijving kunt dekoloniseren zonder strijd houdt zichzelf en anderen voor de gek. Dekoloniseren is strijd, in dit geval intellectuele strijd.

Ten tweede, de productie van nieuwe historische kennis vanuit een dekoloniaal perspectief. Die kennis omvat een aantal aspecten.

1. De noodzaak van de ontwikkeling van een theoretische conceptie van kolonialisme en dekolonisatie. Een dekoloniaal perspectief is ingebed in theoretische concepties op verschillende gebieden: vanaf filosofie en epistemologie tot en met economie en zelfs de beschrijving van de natuurwetenschappen. De ontwikkeling van een dekoloniaal perspectief betekent de ontwikkeling van deze theoretische conceptie zowel als kritiek op het koloniale perspectief en als alternatief. Een voorbeeld: met de opkomst van de Koloniale Verlichting in Europa zijn veel wetenschappelijke vakgebieden ontwikkeld op basis van het concept van individuele vrijheid. In de economie is het begrip individuele hebzucht vertaald in winstmaximalisatie. In de sociologie is individuele vrijheid gesteld tegenover maatschappelijke druk die deze vrijheid beperkt. In de alternatieve kennisproductie wordt individuele vrijheid ingebed in sociale vrijheid. De vrijheid van het individu kan ten koste gaan van de vrijheid van een groep en is het de vraag hoe beide vrijheden kunnen worden gecombineerd. In dekoloniale theorieën wordt teruggaan op concepten als Ubuntu in de Afrikaanse filosofie, Ummah in de islam of Dharma in het Hindoeïsme. De kritiek op koloniale theorieën gaat dus gepaard met de ontwikkeling van alternatieve dekoloniale theorieën.
2. De ontwikkeling van een dekoloniaal begrippenapparaat in de geschiedschrijving. Zo langzamerhand is

het begrip 'slaaf' vervangen door 'slaafgemaakte' in het Nederlands. In het Engels is 'master' vervangen door 'enslaver', in het Nederlands moet 'slaafmaker' nog inburgeren. Zo zijn er nog meer begrippen te noemen: plantage versus werkkamp, vestiging versus bezetting etc.

3. De erkenning van de erfenis van het kolonialisme. In het koloniale perspectief is het kolonialisme een periode die afgesloten is met het verkrijgen van politieke onafhankelijkheid. In het dekoloniale perspectief gaan we uit van een erfenis die bestaat in alle vijf dimensies van het kolonialisme. De erkenning van de actualiteit van de erfenis van het kolonialisme is een belangrijk verschil tussen de beide perspectieven. Een voorbeeld is de discussie over herstelbetalingen. In het koloniale perspectief was de discussie afwezig. Die is aangekaart vanuit het dekoloniale perspectief en nu vertaald in regeringsbeleid in de Caribische regio.
4. De inrichting van wetenschappelijk onderzoek. In het wetenschappelijk kolonialisme is veel onderzoek gericht naar de legitimatie van het kolonialisme. Een klein deel is gewoon anecdotische geschiedschrijving. Anecdotische geschiedschrijving is het oplepelen van interessante weetjes, anecdotes, zonder dat ze ingebed zijn in een theoretisch kader dat kennis inzicht verschaft in hoe je de feiten moet begrijpen. Dit is de wetenschappelijke variant van de populaire zegswijze: *en toen, en toen, en toen, bigi bere njan pampoen*. In de inrichting van dekoloniaal wetenschappelijk onderzoek gaat de aandacht uit naar het onderzoek in de vijf dimensies van het kolonialisme en hun onderlinge samenhang. Dat onderzoek is ingebed in de ontwikkeling van alternatieve dekoloniale theorieën met gebruik van een dekoloniaal begrippenapparaat.

Ten derde, de distributie van historische kennis. Hier is een groot verschil tussen het Wetenschappelijk Kolonialisme (WK) en *Decolonizing The Mind*. In het WK wordt als deel van de strijd tegen dekolonisatie van de geest verhinderd dat de stroming van DTM een plek krijgt in het onderwijs. Dat gebeurt enerzijds door het hanteren van de opvatting dat er geen stromingen zijn en dus geen noodzaak is voor pluriformiteit van opvattingen in de Surinaamse geschiedschrijving. Anderzijds door de inzet van macht: de macht

2 S. Hira: *Decolonizing the mind*. Een fundamentele kritiek op het wetenschappelijk kolonialisme. Amrit. Den Haag 2012.

Zie verder de verschillende publicaties op de website van IISR: http://www.iisr.nl/CMS_V3.aspx?IDCMSNews=47.

in het onderwijs waarmee gecontroleerd kan worden wat studenten leren over DTM. In Nederland is die macht in het hoger onderwijs heel groot. In Suriname is de strijd voor diversiteit van perspectieven in het hoger onderwijs nog volop aan de gang. Het onderwijs is slechts één kanaal voor distributie van kennis. Veel mensen nemen kennis tot zich buiten het onderwijs. Daar is er een grote vrijheid in de distributie van kennis.

Tegen deze achtergrond zullen we de kritiek van Ramssoedh en Hassankhan op onze stellingen beantwoorden.

Hans Ramssoedh

Het artikel van Ramssoedh is in het Engels en getiteld: *Current Trends in Modern Historiography of Suriname*.

Wat zegt hij over de vraag: *Wat is dekolonisatie van de geschiedschrijving?*

Voor Ramssoedh is het heel simpel. Niks Fanon of Aimé Césaire. Niks dependencia of World system. Niks eurocentrisme. Hij heeft het allemaal netjes geleerd tijdens zijn geschiedenisopleiding. Er is geen koloniale geschiedschrijving, dus is het ook niet nodig om de geschiedschrijving te dekoloniseren. De geschiedenis is tot nu toe prima beschreven volgens geaccepteerde wetenschappelijke normen door Nederlandse historici: *"Since the nineteen seventies, the dominant pre-war (Dutch) colonial perception no longer exists. Since then, publications have been written according to accepted scientific criteria and are generally of good quality."*³

Dus dekolonisatie van de Surinaamse geschiedschrijving is niet nodig en overbodig, zo leert hij zijn studenten in Nederland en Suriname.

Maar als mensen toch willen praten over dekolonisatie van de geschiedschrijving, dan is zijn benadering net zo simpel. Suriname was een kolonie, dus dekolonisatie van de geschiedschrijving is als mensen na de onafhankelijkheid van Suriname zelf aan geschiedschrijving doen. Het criterium voor dekolonisatie is geografie. Als het land Suriname voldoende historici heeft opgeleid, dan is de geschiedschrijving gedekoloniseerd. Niks perspectief. Het is een kwestie van geografie: *"Whether the decolonisation of Surinamese historiography is finished or not dependence is the reality of many developing*

3 Ramssoedh, H. (2013): *Current Trends in Modern Historiography of Suriname*. Anton de Kom Universiteit van Suriname. Paramaribo. In: Hassankhan, Egger en Jagdew (2013), pp. 23-46. Citaat op p. 33.

*countries, especially of small states, not only in politics and economics, but also in science. An overview of Surinamese historiography or Surinamese Studies is therefore chiefly a treatise on what mainly others have published. Striving for a possible decolonisation of Surinamese historiography can only result in an illusion. In my opinion the fact that mainly foreigners who write about Suriname is not problematic."*⁴

Aangezien kolonisatie van de geschiedschrijving niet bestaat, is het ook geen probleem als buitenlanders Surinaamse geschiedenis schrijven.

Wat te doen met historici die pleiten voor een dekoloniale herschrijving van de geschiedenis? Ramssoedh heeft vier bezwaren tegen benaderingen als DTM.

Eerste bezwaar: onlogisch en verkeerd criterium in onderscheid tussen WK en DTM

*"The first objection is that using concepts like 'Surinamese perspective', science 'from within' and 'decolonizing the mind' could lead to a qualification in terms of good-bad, anti-colonial-colonial-perspective and functions as the shibboleth of 'true faith'. Studying a planter's family or the class of planters is just as valuable as studying the social conditions of slaves or indentured labourers on the plantation without lapsing into the question of perspective."*⁵

Zijn eerste bezwaar bevat een logische denkfout en een impliciete aanduiding van de verschillen tussen de twee stromingen. De logische denkfout is dat hij stelt dat het niet goed is te denken in termen van "goede" of "slechte" geschiedschrijving. Als dat zo is, waarom breng je dan bezwaren tegen de geschiedschrijving volgens DTM? Kennelijk maak je dan zelf een onderscheid tussen "goed" en "slecht" en geef je vier redenen aan waarom DTM slecht is. Dit is gewoon een tegenstrijdigheid en onlogisch. Hij praat over "goede" en "slechte" geschiedschrijving en ontzegt anderen het recht om ook in die termen te analyseren.

Het tweede element in zijn eerste bezwaar tegen DTM is het onderscheid tussen de twee stromingen. Die ligt niet in perspectief maar in keuze van onderwerp van onderzoek. De ene stroming onderzoekt het leven van planters en

4 Idem.

5 Idem, p. 37.

de andere het leven van "slaven" of "contractarbeiders".

Nu is er een verschil tussen DTM en WK in prioriteiten van onderzoek. Het is goed mogelijk dat in DTM prioriteit wordt gegeven aan de beschrijving en analyse van het leven van de gekoloniseerde in plaats van de kolonisator. Maar ongeacht het onderwerp is het perspectief van belang. In DTM wordt het leven van de planters en totslaafgemaakten beschreven in de context van een misdaad. Dat is het verschil en niet het object van onderzoek.

Tweede bezwaar: de constructie van de fantasie van de domoor en het gebrek aan toetsing

"The second objection concerns the implicit assumption of advocates of a Surinamese perspective that a widely supported consensus exists about what exactly this perspective or science 'from within' encompasses, which verification or quality criteria should be used, and what the objectives are. It is not unreal that the use of a Surinamese perspective or science 'from within' implies by definition the author's good intentions. Nevertheless, publications should be judged by their (scientific) qualities like the use of modern scientific methods, a broad perspective and a critical attitude and not by their good intentions."⁶

Zijn tweede bezwaar tegen DTM maakt gebruik van een populaire techniek in kringen van het WK: de constructie van de fantasie van de domoor. Je construeert een verhaal dat stompzinnig is en schuift het in de schoenen van je opponent. Die moet dan bewijzen dat hij niet stompzinnig is.

In de wetenschap kom je niet ver met deze techniek, in het WK wel.

Sinds 2009 hebben we vanuit DTM tal van publicaties uitgebracht. Het gaat om kritieken op stellingen van het WK onderbouwd met feiten, theorieën en logica. De vraag of veel of weinig mensen op een bepaald moment die opvattingen onderschrijven is in de wetenschap geen criterium voor validiteit van een stelling. Er zijn voorbeelden te over in de geschiedenis van de wetenschap waarbij een stelling correct bleek te zijn, hoewel op een bepaald moment veel mensen daar geen voorstander van waren. De evolutieleer is slechts één voorbeeld.

Nergens gebruiken wij het criterium van draagvlak om de validiteit van onze stellingen te onderbouwen. Als Ramsoedh denkt dat wij

die domme stelling verdedigen zou hij met citaten moeten komen uit onze publicaties. Maar die zijn er niet in werkelijkheid. Ze zijn gecreëerd in zijn fantasie.

Een tweede fout in zijn tweede bezwaar is het gebrek aan toetsing. Als onze publicaties bestaan uit goede intenties en niet voldoen aan wetenschappelijke normen, dan moet het toch niet zo moeilijk zijn om ze daaraan te toetsen en die toetsing te publiceren. We onderbouwen onze stellingen met feiten, theorieën en logica. Het moet dan toch niet moeilijk zijn om die toetsing uit te voeren en te laten zien dat de feiten die we aandragen niet kloppen, onze redeneringen onlogisch zijn of onze theorieën niet deugen? Maar zoals we vaker zien, volstaan de vertegenwoordigers van het WK met holle frasen en denken daarmee dat toetsing overbodig is.

Derde bezwaar: feiten deugen niet

"A third objection is that a plea for a 'Surinamese perspective', science 'from within' and 'decolonizing the mind' comes down to an 'ideological education' of history in the sense of presenting history according to one's own political ideals and engaged historiography. One of the 'dangers' of an 'ideological education' of history is the epic condensing that creates archetypes to satisfy the collective need for heroes, as the stories about the Maroon rebellion leader Boni and the slave Alida and her owner Susanna du Plessis prove. In the beginning of the nineteen fifties and sixties, around these persons and under the influence of the nationalist movement myths were created that show a discrepancy between sources and oral tradition. Also, with regard to indentured labour, in Surinamese East Indian and Javanese oral tradition examples of epic condensing can be found: the emigration to Suriname took place under false pretext and life on the plantations was a form of slavery. These myths are still in high demand at immigration memorial meeting although in scientific studies of indentured labour these myths have been invalidated a long time ago (see a.o. Bhagwanbali, 1996: 13-32). Hence, engagement in historiography can conflict with historical correctness, validity and reliability."⁷

Ramsoedh komt met stellingen die feitelijk onjuist blijken te zijn, maar de kritiek daarop is nooit door hem beantwoord.

Neem het verhaal van Alida. Hij baseert zich op een publicatie van Hilde Neus die dit verhaal van historische werkelijkheid naar mythe heeft gebombardeerd. Dat verhaal heb

6 Idem, p. 37-38.

7 Idem, p. 38.

ik uitvoerig geanalyseerd.⁸ Ik heb de bronnen van Neus nagetrokken. De conclusie was: Neus heeft van de historische werkelijkheid een mythe gecreëerd met als doel om een misdaad te verdoezelen. Haar werk is volstrekt onwetenschappelijk en ondeugdelijk. Ramsoedh rept in 2013 met geen woord over deze kritiek die in 2012 is verschenen. Ramsoedh verkondigt de stelling van het WK over contractarbeid dat het een vorm van vrije arbeid was. Hij verwijst naar de studies van Bhagwanbali, maar die studies ondergraven juist zijn stelling. Eén van de boeken van Bhagwanbali draagt zelfs de titel: "De nieuwe awatar van slavernij". Het derde bezwaar van Ramsoedh wordt helemaal niet door feiten ondersteund.

Vierde bezwaar: logische tegenstrijdigheid

"The fourth objection is that advocates of a 'Surinamese perspective', science 'from within' and 'decolonizing the mind' overlook the fact that science is 'perspectivistic' by definition... Values play an important role in the problem of perspective... Historians and others look at the past from different perspectives. One perspective does not undo another one. The different perspectives complete our image of the past without lapsing into the question of the exactness of a certain perspective... There is no such thing as an objective past."⁹

Het vierde bezwaar van Ramsoedh bevat een logische tegenstrijdigheid. Als er geen "objectieve geschiedschrijving" bestaat, dan geldt dat toch ook voor het WK. Het WK is dan ook niet objectief als objectieve geschiedschrijving niet bestaat. Als allerlei perspectieven aanvullend zijn, dan kun je toch geen bezwaar hebben tegen DTM. Het bezwaar maken tegen DTM is dan een ontkrachting van de stelling dat de verschillende perspectieven aanvullend zijn. Vanuit dat kader zou DTM juist verwelkomd moeten worden.

Conclusies Ramsoedh

De kritiek van Ramsoedh op DTM is een allegaartje van onlogische stellingen, tegenstrijdigheden, verdraaiingen en stellingen die niet getoetst worden aan feiten. In dat opzicht is hij een typische vertegenwoordiger van het WK.

Maurits Hassankhan

Waar Ramsoedh meent dat dekolonisatie van de geschiedschrijving niet nodig is, omdat kolonisatie van de geschiedschrijving niet bestaat, stelt Hassankhan dat dekolonisatie van de geschiedschrijving niet nodig is, omdat het al is afgerond. Sterker nog, hij had in Suriname het proces van dekolonisatie van de geschiedschrijving al ingezet en wel door hem in 1975: *"Als nieuw uit Nederland teruggekeerde historicus werd schrijver dezes in januari 1975 door het MINOV belast met de inventarisatie van geschiedenisboeken op de lagere school en met de toetsing van bestaande schoolboekjes aan de doelstellingen van het geschiedenisonderwijs. Ik kwam tot de conclusie dat de doelstellingen zoals geformuleerd in het Algemeen Leerplan aangepast moesten worden. Op mijn initiatief werd toen eerst een Werkgroep Formulering doelstellingen geschiedenisonderwijs gevormd die later werd omgezet in een officiële commissie met Bernhard Tjin Liep Shie als voorzitter en Maurits Hassankhan als secretaris. Er werden conceptdoelstellingen voor het GLO en het VOJ geformuleerd die na een nationale consultatie werden verheven tot officiële doelstellingen voor het geschiedenisonderwijs bij het L.O. en VOJ. In deze doelstelling is uitvoerig ingegaan op het vraagstuk van zelfvervreemding bij gekoloniseerden als gevolg van kolonialisme op cultureel gebied (cultureel imperialisme). Verder wordt naast het verwerven van kennis, inzicht en vaardigheden nadruk gelegd op nationaal besef en solidariteit met onderdrukten in hun emancipatiestreven. Zaken als het dekoloniseren van de geest komen in deze doelstellingen dus ruimschoots aan de orde. Op basis van deze doelstellingen zijn de curricula voor het basisonderwijs en het VOJ ontwikkeld. Deze doelstellingen zijn nog steeds van kracht en dienen na 30 jaar geëvalueerd en aangepast te worden. Voor het basisonderwijs is intussen in 2006 een nieuw Algemeen Leerplan voor het Basisonderwijs geformuleerd en ingevoerd. De doelstellingen en het leerplan geschiedenis zoals geformuleerd in het Algemeen Leerplan zijn volgens Eric Jagdew, die in die periode zelf ook bij de afdeling Curriculumontwikkeling werkte, praktisch hetzelfde zoals geformuleerd in de geschiedenisdoelstellingen voor het GLO en de VJO uit 1978."¹⁰*

8 S. Hira: Twee stromingen in de Surinaamse geschiedschrijving. 2012. http://www.iisr.nl/download/HiraSandew_TweeStromingen.pdf, pp/ 12-15.

9 Ramsoedh, idem, p. 38-39.

10 Hassankhan, M. (2013): Dekolonisatie van de geschiedschrijving van Suriname: een utopie?. In: Hassankhan, Egger en Jagdew (2013), pp. 47-87, p. 71.

Vervolgens geeft Hassankhan een boeiend overzicht van de ontwikkeling van de infrastructuur voor de productie en distributie van historische kennis. De conclusie is dat er veel en goed werk verzet is in Suriname om geschiedschrijving van de grond te trekken.

Hij legt een verband met DTM: *"Recentelijk is de discussie over dekolonisatie van de geschiedschrijving van Suriname opgeleaid door publicaties van de publicist Sandew Hira die historici indeelt in twee kampen namelijk in die van het wetenschappelijk kolonialisme en van het antikolonialisme. Het kamp of stroming van het wetenschappelijk kolonialisme is volgens hem de overheersende en als ik het goed heb begrepen behoren tot de stroming van het antikolonialisme hijzelf, Armand Zunder en Radjinder Bhagwanbali. De lijst van namen van historici of wetenschappers die behoren tot de stroming van het wetenschappelijk kolonialisme zoals door hem in verschillende publicaties genoemd, wordt steeds uitgebreider. Daartoe behoren volgens hem niet alleen prominente wetenschappers in Nederland, maar ook Surinaamse historici zoals Maurits Hassankhan, Eric Jagdew en Jerry Egger. Dit geeft in elk geval aan dat er wat mis is met de definitie van het begrip dekolonisatie van de geschiedschrijving, want ik heb Jerry Egger, Eric Jagdew en mijzelf in elk geval gerekend tot historici die de dekolonisatie van de geschiedschrijving en geschiedbeoefening niet alleen een warm hart toedragen, maar die ook willen realiseren en daartoe een belangrijke bijdrage hebben geleverd."*¹¹

Wat is er mis met mijn definitie van DTM? Dat ik goede anti-koloniale historici als Hassankhan, Egger en Jagdew heb geschaard onder het wetenschappelijk kolonialisme, terwijl ze duidelijk anti-kolonialisten zijn. Dat alleen al geeft aan dat er iets goed mis is mijn met opvattingen over DTM?

Ik kom later terug op deze kwestie.

Hoewel dekolonisatie van de geschiedschrijving in Suriname al is voltooid of in ieder geval behoorlijk ver gevorderd is, wil Hassankhan toch nog ingaan op de vraag wat dekolonisatie van de geschiedschrijving inhoudt.

11 Idem, p. 53.

Koloniale visie op geschiedschrijving en gebrekkige kennis van dekoloniale schrijvers

Hij legt uit: *"Tijdens de hoogtijdagen van het kolonialisme was het logisch dat de meeste auteurs het kolonialisme niet als een negatief verschijnsel beschouwden. Integendeel, men geloofde in de missie die het Westen te verrichten had, namelijk het beschaven van heidense en onontwikkelde volkeren."*¹²

Met de term "logisch" probeert Hassankhan begrip op te brengen voor auteurs die het kolonialisme legitimeren.

Waarom is het logisch dat de meeste auteurs het kolonialisme niet als negatief beschouwden? Omdat Hassankhan alleen naar witte auteurs kijkt. En conform het WK denkt hij dat witte auteurs gelijk staat aan alle auteurs.

Maar zoals Stephen Small in zijn inleiding op de conferentie die IISR en Ons Suriname in 2013 organiseerde over verzet tijdens slavernij: *"For every act of domination under slavery there was an act of resistance."*¹³

Maar er is veel literatuur van zwarte schrijvers tijdens de dieptepunten (Hassankhan spreekt van hoogtijdagen) van het kolonialisme, maar die zie je niet als je de bril van het WK draagt. In de USA zijn talloze boeken gepubliceerd door zwarte auteurs tijdens slavernij. De bloemlezing van Davis en Gates heeft een aantal verzameld en onderworpen aan diepgaande analyses.¹⁴ Pankaj Mishra laat zien hoe toonaangevende denkers in de Aziatische wereld aankeken tegen het kolonialisme tijdens de dieptepunten.¹⁵ En zo zijn er veel meer inventarisaties van wat niet-westerse auteurs schreven over het kolonialisme. Wie niet-westerse auteurs leest tijdens de dieptepunten van het kolonialisme kan nooit tot de conclusie komen dat de *"meeste auteurs het kolonialisme niet als een negatief verschijnsel beschouwden."*

Hassankhan is onbekend met wat niet-westerse auteurs tijdens de dieptepunten van het kolonialisme hebben geschreven. Dat komt door zijn westerse training aan de Nederlandse

12 Idem, p. 50-51.

13 Stephen Small: Legacy of the struggle against slavery: how concepts, ideas and experiences of the resistance against slavery are expressed. Conference on Resistance to Slavery, Amsterdam, June 29-30, 2013, p. 4.

14 Charles Davis en Henri Louis Gates Jr: Oxford University Press. Oxford. 1995.

15 Pankaj Mishra: The Revolt Against the West and the Remaking of Asia. Penguin Books. London 2012.

universiteiten die alleen aandacht aan witte auteurs schenken.

Criterium geografie

Wat is het criterium voor dekolonisatie van de geschiedschrijving, die in Suriname al is voltooid? Voor Hassankhan is het infrastructuur en geografie: *"Mijn omschrijving van het begrip dekolonisatie van de Surinaamse geschiedschrijving: onder dekolonisatie van de geschiedschrijving versta ik het proces van verzelfstandiging van de Surinaamse geschiedschrijving en tegelijk een Suriname georiënteerde benadering van de Surinaamse geschiedenis. Bij de Suriname georiënteerde benadering wordt ... onderscheid gemaakt tussen het morele aspect en het aspect van het perspectief.*

Een Surinaams perspectief is een benadering van de geschiedenis vanuit een Surinaams gezichtspunt en tegelijk ook een benadering waarbij het denken en handelen van het Surinaamse volk centraal staat. Binnen het Surinaamse perspectief kunnen afhankelijk van het onderwerp meerdere perspectieven bestaan."¹⁶

Dekolonisatie van de geschiedschrijving is als er in Suriname een eigen infrastructuur is voor geschiedschrijving en geschiedenis wordt geschreven door Surinamers zelf. Bovendien moet het onderwerp het land en het volk van Suriname zijn en niet bijvoorbeeld Nederland. In deze definitie is Van Lier een dekoloniale schrijver. Maar ook bijvoorbeeld H.D. Benjamins die de eerste encyclopedie van Suriname heeft geschreven. Suriname stond daarin centraal en Benjamin, een notoire koloniaal, is nu plotseling een dekoloniale schrijver geworden. De encyclopedie is immers een deel van de infrastructuur voor de geschiedschrijving.

Niemand zal betwisten dat ieder land een eigen infrastructuur nodig heeft voor kennisproductie en mensen uit die landen kennis moeten produceren en de beschrijving van land en volk centraal moet staan in de geschiedschrijving. Maar het is heel goed mogelijk dat er een infrastructuur is, over het land geschreven wordt en men toch heel koloniaal kan zijn in het perspectief. Suriname is hiervan een voorbeeld.

In de visie van Hassankhan is Van Lier het toppunt van dekolonisatie van de Surinaamse geschiedschrijving: *"In de geschiedschrijving zien we een ontwikkeling in de richting van*

*nationale geschiedschrijving. In dit verband kan onder andere het klassieke werk van Van Lier (Samenleving in een grensgebied) worden genoemd. Van Lier heeft grote invloed uitgeoefend op de wetenschapsbeoefening in de sociale wetenschappen en geschiedenis. Vanwege zijn hoogleraarschap zijn veel Nederlandse en Surinaamse sociale wetenschappers door hem beïnvloed."*¹⁷

Zijn boek gaat niet over Nederland, maar over het land Suriname. De man was directeur van het Planbureau en was betrokken bij de oprichting van de Universiteit van Suriname. Hij behandelt de verschillende bevolkingsgroepen die in Suriname hebben gewoond.

Van Lier Akbar!

In het WK is Van Lier bijna een god. Waar moslims de term "Allah Akbar!" gebruiken om aan te geven dat God groot en almachtig is, zo zijn de discipelen van Van Lier constant bezig om te roepen: "Van Lier Akbar!"

Laten we Van Lier's stellingen op een rijtje zetten en ze beoordelen op hun anti-koloniale inhoud.

Over slavernij

"Het zou buitengewoon gevaarlijk zijn om op grond van excessen, die ook in die tijd als zodanig werden beschouwd, tot een beoordeling van slavernij te komen... Het is vaak het meest afwijkende, dat zijn weg naar de bronnen der historie vindt en dat de emoties voedt, welke ontstaan bij de beschouwing van opgelegde dienstbaarheid. Indien de heersende en de beheerste groep van verschillende ras zijn, bepaalt dit de reacties op de genoemde verhouding nog op een bijzondere wijze, omdat er dan allerlei raciale gevoelens gaan meespelen. Men behoort bij de beoordeling van het gedrag der meesters ook de historische situatie niet uit het oog te verliezen en evenzeer de opvattingen en vooral de rechtsgebruiken, die er in de verschillende perioden elders bestonden... Om te begrijpen in hoeverre de behandeling van de Surinaamse slaven uitzonderlijk was - en in hoeverre de opvattingen over het ras en de aard van de slaven en de situatie in Suriname aanleiding gaven om hen exceptioneel te behandelen - dient men het historische ogenblik, waarop bepaalde handelingen werden verricht, bij de beschouwing mede in aanmerking te nemen. De opvattingen, die in de groep der blanke meesters heersten, dienen dan vergeleken te worden met de opvattingen die in dezelfde tijd

¹⁶ Maurits Hassankhan, 2013, p. 62.

¹⁷ Idem, p. 69.

in hun vaderland weden gehuldigd en met de manier, waarop daar straffen werden voltrokken. Op deze wijze kan de graad van uitzonderlijkheid van de behandeling der Surinaamse slaven worden bepaald ten opzichte van wat gebruikelijk was bij de 'beschaafde' Europese volkeren en van wat toelaatbaar werd geacht. Hierbij moeten om de bovenvermelde redenen de bronnen voor de geschiedenis van slavernij bijzonder kritisch worden behandeld. Men behoort zich van geval tot geval af te vragen of wij met de regel of de uitzondering te doen hebben."¹⁸

Zijn stelling bevat de volgende elementen:

1. Slavernij was geen exces. Het systeem was legitiem.
2. Binnen het systeem konden excessen plaatsvinden (lichamelijke verminkingen). Maar de bronnen die hierover berichten moeten gewantwoord worden. Opmerkelijk is dat van Lier oproept om kritisch te zijn tegenover bronnen die slavernij bekritisieren maar zwijgt over bronnen die slavernij verdedigen.
3. Het criterium voor de beoordeling van de moraliteit ligt niet in wat de slachtoffers vonden, maar hoe de misdadigers aankeken tegen hun misdaden. Omdat zij slavernij geen misdaad vonden, is het voor Van Lier ook geen misdaad.

Dit is dekoloniale geschiedschrijving volgens Hassankhan. Hij gebruikt de argumentatie van Van Lier in 2013 en stelt de vraag: *"In hoeverre mogen verschijnselen in andere tijden beoordeeld worden met de waarden en normen van onze tijd, in geval er in die andere tijd ook andere waarden en normen waren die afwijken van de onze?"*¹⁹

De implicatie van deze vraag is: wat wij nu slecht vinden, vonden mensen in die tijd goed. En de vraag die ze dan nooit stellen is: wat vonden de slachtoffers ervan? De implicatie van de stelling is dat de slachtoffers het eens waren met de misdadiger.

Dit is een typische koloniale redenering, maar Van Lier is in Hassankhan's argumentatie dekoloniaal.

De verschillen tussen van Lier en mij zijn:

- Het systeem van slavernij niet beschouw ik niet als een legitiem verschijnsel maar als een misdaad tegen de menselijkheid.
- Ik kijk naar wat de slachtoffers vonden van de misdaad waarvan ze het slachtoffer zijn

en niet wat de waarden en normen van de misdadiger.

- Ik beoordeel iedere bron op zijn eigen merites en ben niet meer of minder kritisch ten opzichte van de ene of andere bron.

Over verzet

*"Men kan op grond van de beschikbare gegevens stellig constateren, dat de meerderheid der plantage-eigenaren zich niet excessen schuldig maakte. Ware dit het geval geweest, het aantal zelfmoorden en weglopers onder de slaven zou onrustbarend gestegen zijn. Een redelijke behandeling der slaven was zelfs in het belang der slavenmeesters, die van de arbeid der slaven afhankelijk waren om hun bedrijf gaande te houden, de slaven waren bovendien een deel van hun rijkdom."*²⁰

Het gaat mij hier niet om de stelling dat slavernij legitiem was en geen exces, maar de stelling dat een indicatie voor de goede behandeling het aantal zelfmoorden en 'weglopers' is.

De verschillen tussen Van Lier en mij zijn:

- Het criterium voor een 'goede' behandeling is niet zelfmoord of weglopen, omdat dat evengoed indicatoren zijn voor de mate van repressie. Hoe groter de repressie hoe minder de kans dat men kon ontsnappen.
- Het criterium voor behandeling is 'dwangarbeid'. Is het mogelijk dat mensen gratis willen werken zonder dwang? Ik denk van niet. Van Lier en zijn aanbidders denken van wel.
- Zelfmoord kan een indicatie van verzet zijn en van individuele depressies.
- Verzet neemt vele vormen aan. Zelfmoord en ontsnapping zijn niet de enige vormen van verzet.

Over liefde voor de meester

*"De instelling van de slaaf was dus zeer ambivalent: naast gevoelens van eerbied bezat hij sterke gevoelens van vijandigheid jegens zijn meester. Ook waar de eerbied voor de meester gepaard ging met liefde voor diens persoon - en zulke gevallen kwamen voor - bleef de ambivalente houding voortbestaan door de aanwezigheid van haatgevoelens."*²¹

Het verschil tussen Van Lier en mij is dat ik het element van mental slavery introduceer om uit te leggen waarom mensen in een systeem van onderdrukker de onderdrukker beschermen. Van Lier ziet dat als liefde voor de

18 R. van Lier: Samenleving in een grensgebied. Een sociaal-historische studie van Suriname. S. Emmering. Amsterdam. 1977, p. 93.

19 Hassankhan idem p. 61.

20 R. van Lier, idem, p. 97.

21 Idem, p. 104.

onderdrukker. Hij kent het begrip mental slavery niet en wil het ook niet kennen.

Over acceptatie slavernij

"Een andere oorzaak, die het uitleven van haat en gevoelens van agressie belemmerde, was het ontstaan van een rechtsorde in de slavenmaatschappij. Slavernij was in Afrika een gevestigde instelling. De slaaf aanvaardde dus de onderwerping in slavernij aan de blanke meester naar Afrikaans gebruik. De slavernij ging niet tegen hun rechtsgevoel in. Dat de slaven de verhouding tot de meester als een rechtsverhouding opvatten, blijkt uit hun reacties op de straf. Wanneer de straf rechtvaardig was in die zin, dat op een door hem erkend misdrijf een gebruikelijke straf volgde, onderging de slaaf deze zonder verzet."²²

Sommige stellingen zijn zo dom, dan je moet lachen. Als de slaafgemaakte naar Afrikaans gebruik slavernij accepteerde, waarom waren er dan kettingen nodig om ze te kidnappen? Waarom waren er straffen nodig, als ze het toch accepteerden. Waarom was er een wetgeving nodig om hun bewegingsvrijheid te beperken? Van Lier ziet de intimiderende werking van straffen niet. Afwezigheid van verzet na een straf betekent voor hem acceptatie, niet intimidatie. Van Lier die zo hoog opgeeft om kritisch te zijn over bronnen, hanteert niet de mening van de slaafgemaakte als bron, maar de mening van de verdedigers van slavernij. En dat is volgens Hassankhan dan een voorbeeld van dekoloniale geschiedschrijving.

Van Lier kan zich niet indenken dat zijn zwarte voorouders tegen slavernij zouden kunnen zijn: *"Het bestaan van deze rechtsorde der ongelijkheid verklaart ook, waarom er niet meer slaven wegliepen. Het weglopen was voor hen een onttrekkingsverschijnsel, een wraakneming voor onrechtvaardige behandeling, evenals de moord op de meester... Over het algemeen wilden de slaven de gevestigde orde niet bewust omver werpen, wel was het aantal overtredingen van de regels, die hun onder deze orde werden opgelegd, groot."²³*

Zwarte mensen hadden geen moeite om gratis te werken voor hun witte slavenmakers. De slavenmakers moesten ze alleen niet te vaak en te hard slaan.

Dit is niet alleen feitelijk onjuist, het is ook een grove belediging aan het adres van zijn eigen zwarte voorouders.

Over gender

"In deze samenlevingen vormen de moeder en haar kinderen een hechte kern-familie. De man staat vaak in een los verband tot zijn gezin en houdt er soms meer gezinnen op na. Naast een aantal stabiele verhoudingen van lange duur bestaat er ook een belangrijk aantal verhoudingen, waarbij man en vrouw na een periode, die in de regel twee tot vijf jaar duurt, van partner veranderen."²⁴

Tijdens slavernij was het de witte man die zijn zwarte gezin in de steek liet. Die hield er meerdere vrouwen op na. Hij maakte zijn bloedeigen kinderen tot slaaf en schreef ze bij in zijn boekhouding naast de koeien en de varkens.

Het verschil tussen Van Lier en mij over gender is dat Van Lier alle negatieve stereotypen van de zwarte man benadrukt en zwijgt over de rol van de witte man bij de onderdrukking van de zwarte vrouw en zijn eigen gezin.

Over verzet na slavernij

Ieder volk put inspiratie uit verzet tegen onderdrukking. De helden van dat verzet worden geëerd met standbeelden. Prestigieuze instituten als universiteiten dragen hun namen. Dat geldt voor Nederland dat verzet tegen de Duitse bezetting als een inspiratie ziet voor vrijheid.

Van Lier, de grote held van Hassankhan c.s., en de inspirator van de Surinaamse schoolboeken schrijft n.a.v. de opstanden na de afschaffing van slavernij: *"Ondanks hun uiteenlopend karakter waren al deze ... verschijnselen een uitvloeisel van onbewuste driften en gevoelens van het volk. In elke groep bestaat er een verschillende hoeveelheid van ongebonden agressie ten gevolge van de remmingen waaraan de individu tijdens zijn ontwikkeling en in zijn later leven onderworpen is geweest. Hoe sterker de frustratie is waaraan de individuen in de groep zijn blootgesteld, hoe sterker de agressieve driften van de massa zullen zijn. Deze driften worden door het gezag aan banden gelegd en treden in normale omstandigheden niet of in een niet onmiddellijk tot gewelddadige conflicten leidende wijze te voorschijn. Deze ongebonden agressie vertoont echter de neiging zich op personen en groepen te fixeren. In Suriname waar een groot gedeelte van de bevolking door*

22 Idem.

23 Idem, p. 105.

24 Idem, p. 11.

de economische en raciale situatie aan grote frustratie is blootgesteld, bestaat een vruchtbare bodem in de volksmassa voor sterke agressieve driften."

Waar zichzelf respecterende volkeren inspiratie putten uit vrijheidstrijd, reduceert Van Lier de Surinaamse vrijheidstrijd tot een kwestie van gefrustreerde idioten die hun driften niet onder controle hebben.

En Anton de Kom, naar wie de universiteit is genoemd waar Hassankhan doceert is voor hem niet de vrijheidstrijder maar de man met de grootste frustraties: *"De mentaliteit van De Kom kan met uitstekend leren kennen uit het boek Wij Slaven van Suriname, dat hij na zijn terugkeer in 1933 in Nederland schreef. Ofschoon vrij algemeen wordt aangenomen dat een Nederlandse literator, die zich in dezelfde linkse milieus als De Kom bewoog, door zijn medewerking dit boek voor een belangrijk gedeelte tot stand heeft gebracht, kan met toch ook duidelijk de invloed van de geestesgesteldheid van de groep, waaruit De Kom is voortgekomen, daarin terugvinden. De Kom trachtte een beschouwing van de Surinaamse geschiedenis te geven, waarbij het accent op de slaven en het lot van de lagere bevolking werd gelegd. Het resultaat was een werk, dat voornamelijk waarde heeft als document om de geestesgesteldheid van de Surinamer uit de lagere middenklasse te leren kennen. In zijn woorden is de herinnering aan het leed dat de voorouders als slaven ondergingen, die nog onder het volk voortleeft, merkbaar. Maar deze herinnering werd een deel van een pathetische gegriefdheid en rancune die hoe verklaarbaar ook uit de situatie waarin de lagere bevolking verkeerde, het juiste inzicht in het verleden belemmeren."*²⁵

En waar andere volkeren proberen lessen te trekken uit hun vrijheidstrijd met als boodschap dat vrijheid een waarde is waarvoor een volk mag en moet strijden, stelt de wetenschapper annex adviseur van de koloniale overheid Van Lier: *"De verantwoordelijke leiders zullen goed ervan doordrongen moeten zijn, dat zij bij de bestaande geestelijke labiliteit der massa bij hun politieke propaganda door een groot verantwoordelijkheidsgevoel zullen moeten laten leiden, en dat het al te gemakkelijk zwaaien met de stok der volkswoede om politieke doeleinden te bereiken, gevaren voor de hele samenleving inhoudt, niet het minst voor het volk zelf. De politieke leiders zullen*

25 Idem, p. 278-279.

*het volk moeten leren op democratische wijze zijn krachten in te zetten. Zij zullen het volk zelfvertrouwen moeten leren en kritisch vermogen moeten bijbrengen om tot een zelfstandige politieke oordeelsvorming te komen: tegelijkertijd zullen zij het volk ervan moeten doordringen van zin voor orde en verantwoordelijkheidsbesef."*²⁶

De man geeft en passant ook nog een koloniale draai aan de werkelijkheid. In de jaren dertig was er geen democratie in Suriname. Het algemeen kiesrecht is pas in 1948 ingevoerd. De mensen die moesten leren om democratisch te functioneren waren de kolonisten!

Racisme van Van Lier

Van Lier schroomt niet om de meest racistische onzin als wetenschap neer te pennen.

Zijn theorie van de plurale samenleving is een rationalisatie van witte suprematie: *"Er bestaat in de Surinaamse samenleving dus een rijke verscheidenheid aan bevolkingsgroepen, die sterk van elkaar verschillen. De leden van deze groepen behoren tot verschillende rassen en bezitten verschillende talen en godsdiensten, waardoor drie van de voornaamste gemeenschapsvormende elementen [SH: ras, taal en godsdienst] niet tot de eenheid van de samenleving meewerken. De eenheid in de Surinaamse maatschappij wordt bevorderd doordat deze verschillende groepen als delen in één volkshuishouding functioneren en leven onder één staatsgezag. De westerse cultuur en economie vormen in deze samenleving een samenbindend element."*²⁷

Dankzij de witte westerse cultuur – er is geen zwarte westerse cultuur in het geding – valt de samenleving niet uit elkaar. Het is aan de witte man te danken dat de niet-witte groepen elkaar niet uitmoorden. Een sterker argument tegen de onafhankelijkheid of zelfs zelfbestuur is niet denkbaar. En dat is dan een voorbeeld van dekoloniale geschiedschrijving.

Andere racistische citaten: *"De lagere creoolse massa en de Javanen ontbreekt het aan ontwikkeld rationeel-economisch inzicht. Bij de Hindostaanse groep zijn er economische inzichten aanwezig en vooral spaarzin, die dichter bij de westerse economische opvattingen staan."*²⁸

De donkergekleurden zijn irrationeel en de witten zijn tolerant. Over de witte mensen die slavernij hebben ingevoerd schrijft hij: *"Over*

26 Idem, p. 284.

27 Idem, p. 10.

28 Idem, p. 12.

het algemeen wordt de verdraagzaamheid der kolonisten geroemd, ook in godsdienstig opzicht.²⁹

Slavernij als een tolerant systeem, hoe verzint hij het.

Of deze: "Hoewel de plantages stellig niet aangelegd waren met enige culturele bedoelingen of met enig zendingsdoel, werden zij echter toch onwillekeurig kanalen, waardoor er iets van westerse cultuur in de slavenmassa vloeide. Dit is in verschillende gebieden in ongelijke mate geschiedt, maar iets drong toch overal door, al was het dan vaak niet meer dan de technische kennis, die men de ambachtslieden bijbracht. Wat zij aan westerse elementen verwierven was echter te weinig om hen cultureel te verrijken en het verlorene te vervangen."³⁰

De niet-westerse culturen zijn cultureel gezien arme culturen.

Of nog erger: "Op de plantages werden dus twee economische werelden bij elkaar gebracht en geconfronteerd: de wereld van het kapitalistische West-Europa met zijn winststreven, vertegenwoordigd door de produktieleiding, de planter en zijn personeel, en de wereld van de stam-economie, gericht op onmiddellijke behoeftebevrediging vertegenwoordigd door de zwarte en de gekleurde arbeiders. De verschillende gerichtheid van beide groepen deed ook een verschillend arbeidstempo ontstaan. De situatie waarin de leden uit de meer statistische culturen in aanraking kwamen met de dynamische economie van het Westen, verhinderde bovendien dat er zich bij hen een prikkel tot verhoogde produktie ontwikkelde. Zij waren arbeiders die geen initiatief konden ontwikkelen en zij ontvingen ook geen beloning. Waar twee zo verschillende werelden elkaar ontmoetten zo verschillend in streven, en waar de produktie leider genoodzaakt was zowel het arbeidstempo als de continuïteit van de arbeid te beheersen, ontstond vanzelf een dwangstelsel."³¹

De racistische onzin blijkt uit de volgende punten:

1. De fantasie dat de natuur of een onbekende kracht de witte en zwarte wereld bij elkaar hebben gebracht in de kolonie. De feiten zijn dat witte Europeanen zwarte mensen uit Afrika hebben laten kidnappen om in de kolonie onder dwang te laten werken. Om de kidnapping te

verhullen met een onbekende kracht is pure geschiedvervalsing.

2. In de visie van Van Lier is hebzucht de progressieve kracht (kapitalistische winststreven is het eufemisme) en sociale cohesie achterlijk. De achterlijke Afrikanen, zijn zwarte voorouders, zijn irrationeel en gericht op onmiddellijke behoeftebevrediging.
3. De witte man die in zijn hangmat ligt is de producent met een geweldig arbeidstempo en de zwarte mannen en vrouwen die in het veld of de fabriek keihard zwoegen zijn de mensen met een laag arbeidstempo. Hoe racistisch kun je zijn?
4. De achterlijk luie Afrikaan die in contact komt met de hardwerkende witte Europeaan heeft geen prikkel om hard te werken. Daarom kregen ze geen loon en was dwang noodzakelijk.

Deze racistische onzin heet wetenschap en wordt van harte aanbevolen door een schare van intellectuelen in de Surinamistiek: Van Oostindie ("magistraal"), Peter Meel ("van cruciaal belang"), Ramsoedh ("de meest gezaghebbende inleiding in de Surinaamse geschiedenis"), Gowricharn ("de grote Van Lier"), Anil Ramdas ("een uitzonderlijke wetenschapper"), Hans Breeveld ("een eye-opener"), Hassankhan ("klassiek werk").³²

Als dit nationale en dus gedekoloniseerde geschiedschrijving is, wat is dan nog koloniale geschiedschrijving?

De behandeling van Van Lier toont aan dat de criteria van Hassankhan voor dekolonisatie van de geschiedschrijving – infrastructuur, het land staat centraal – volstrekt ondeugdelijk zijn. Met die criteria is de ultieme Uncle Tom van de Surinamistiek het grote voorbeeld geworden van dekolonisatie van de geschiedschrijving.

Ramsoedh en zijn nieuwe kijk op Van Lier

Mijn eerdere kritiek heeft Ramsoedh in de war gebracht. In 2006 schreef hij nog: "Van Liers Samenleving in een grensgebied geldt nog steeds als de meest gezaghebbende inleiding in de Surinaamse geschiedenis... Deze studie kenmerkt zich door een kritische distantie van een wetenschapper."³³

In 2013 is de kritische distantie plotseling verdwenen. Dan schrijft Ramsoedh: "Well over six decennia after its publication, we might

32 Zie S. Hira 2012, p. 10 voor de bronnen van deze citaten.

33 Hans Ramsoedh: Ramsoedh, Hans (2006): Dertig jaar Surinamistiek, 1975-2005. in: Jagdew, Eric e.a. (2006), pp. 40-65, p. 60. Jagdew, Eric e.a. (2006): Een Liber Amicorum voor André Looor. Instituut voor de Opleiding van Leraren (IOL), Paramaribo.

29 Idem, p. 26.

30 Idem, p. 18.

31 Idem, p. 17.

*qualify the purpose for which Van Lier wrote 'Samenleving in een grensgebied' almost as neocolonial.*³⁴

En dat is dan nota bene in hetzelfde artikel waarin Ramsoedh als bezwaar tegen Decolonizing The Mind aanvoert dat we niet moeten praten in termen van "koloniaal" en "anti-koloniaal". Consistentie en logica zijn niet zijn sterkste punten.

Van Lier en het geschiedenisonderwijs

Het boek van Van Lier is in 1949 uitgekomen en heeft veel invloed uitgeoefend op de geschiedenisboeken in Suriname. De auteurs van het leerboek voor MULO, A.M.S. en Kweekschool in de jaren vijftig, Van Dijk en Getrouw, schrijven in hun voorwoord: *"Dit boek berust op de wetenschappelijk werken van de laatste tijd, o.a. op het werk van Prof. Rudolf van Lier: 'Samenleving in een grensgebied'.*³⁵

De komst van Hassankhan in 1975 heeft kennelijk geen dramatische wijziging gebracht in de kennisproductie waarop de schoolboeken zijn gebaseerd. Hij baseert zich nog steeds op Van Lier's gedachtegoed.

In 2010 verscheen het geschiedenisleerboek voor het zesde leerjaar van het basisonderwijs onder verantwoordelijkheid van het hoofd van de afdeling curriculumontwikkeling, Eric Jagdew. Daarin is goed te zien hoe "gedekoloniseerd" dit leerboek is.

Over de bezetting van Suriname schrijven ze als volgt: *"In de vijfde klas hebben jullie geleerd dat in 1650 de Engelsman Lord Willoughby naar Suriname kwam. Van Koning Karel II kreeg Lord Willoughby Suriname in eigendom.*³⁶ Vervolgens wordt aan het eind van het hoofdstuk de kinderen de vraag gesteld: *"Als jij Suriname cadeau krijgt (zoals Willoughby), welke nieuwe regels zou jij willen invoeren voor jouw land.*³⁷

Verbijsterend voor een "gedekoloniseerd" boek. Het basisconcept van illegale bezetting van het land van de Inheemsen is vervangen door het concept van de "legitieme overdracht" van Inheems land.

Volgens het criterium van het perspectief van het gekoloniseerde in plaats van de kolonisator zou je verwachten dat er vervolgens een verhandeling komt over hoe de Inheemsen

naar deze overdracht hebben gekeken. In plaats daarvan gaat het een en al over Abraham Crijnsen, de Staten van Zeeland, de West-Indische Compagnie, gouverneur Van Aerssen van Sommelsdijck die hun legitieme rechten claimden of betwisten.

Een ander voorbeeld van hoe de legitimiteit van het kolonialisme wordt bevestigd in plaats van bestreden is de oefening om het onderscheid te leren tussen strafrechtelijke en civiele rechtelijke zaken. Strafrechtelijke zaken werden tijdens slavernij behandeld door het Hof van Criminele Justitie en civiel-rechterlijke zaken door het Hof van Civiele Justitie. De oefening luidt als volgt: *"Kwasi, een stadsslaaf, moest naar de winkel. Hij moest voor zijn meester een pond boter kopen. Hij kocht de boter, maar stal drie eieren. De winkelier pakte hem en de politie sloot hem op. Hij zal gestraft worden door het hof. Bij welk hof zal dat zijn?"*³⁸

Op geen enkel moment wordt in het boek verwezen naar het feit dat Kwasi zelf gestolen is. Als mens behoorde hij niet tot zijn vader en moeder, maar was als dier bijgeschreven in de boekhouding van zijn slavenmaker. En dat is misdadig, ten minste als je een gedekoloniseerd perspectief hanteert. Vanuit het perspectief van het WK is deze oefening correct. Vanuit het perspectief van DTM is het een vervalsing van de historische werkelijkheid.

Hassankhan c.s. kunnen wel roepen dat dekolonisatie van de Surinaamse geschiedschrijving is voltooid omdat zij dat gedaan hebben, maar de feiten spreken dat tegen. Van Lier, de Almachtige, is nog richtinggevend in het geschiedenisonderwijs.

34 Hans Ramsoedh (2013), p. 30.

35 Van Dijk, W. en Getrouw, G. (1957): De ontwikkeling van de Surinaamse geschiedenis. Dijkstra Uitgeverij. Zeist, p. 3.

36 Minov (2010): Wij en ons verleden. Afdeling Curriculumontwikkeling. Paramaribo, p. 9.

37 Idem.

38 Idem, p. 16.